

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI**

QISHLOQ XO'JALIGINI MEXANIZATSIYALASHTIRISH

FANI BO'YICHA

SILLABUS

Kunduzgi ta'lim shakli uchun

Bilim sohasi:	800000 - Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	810000 - Qishloq xo'jaligi
Ta'lim yo'nalishi:	60810400 - Agronomiya

Samarqand – 2025

 <p style="text-align: center;">Modul / FAN SILLABUSI Chorvachilik va texnologiyalar fakulteti 60810400 - Agronomiya ta'lim yo'nalishi</p> 	
Fan nomi:	<i>Qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalashtirish</i>
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	QXMB 1106
Yil:	2025-2026
Semestr:	1
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrda ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	40
Amaliy mashg'ulotlar	50
Laboratoriya mashg'ulotlari	—
Seminar	—
Mustaqil ta'lim	90
Kredit miqdori:	6
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)	
FM1	Talabalarga qishloq xo'jaligida qo'llaniladigan zamonaviy, xorijiy texnikalar va respublikamizda ishlab chiqarilayotgan mashina va uskunalarning tuzilishi, ishlashi, mexanizm va tizimlarning tuzilishi va ishlashi, vazifasi, nazariyasi va hisobi asoslari haqida bilim berishdan iborat.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Innovatsion texnika va texnologiyalar
2.	Traktor va avtomobillar
3.	Yoqilg'i moylash materiallari
4.	Nazariy mexanika
Ta'lim natijalari (TN)	
	Bilimlar jihatidan:
TN1	Qishloq xo'jaligida qo'llaniladigan zamonaviy, xorijiy texnikalar va respublikamizda ishlab chiqarilayotgan mashina va uskunalarning tuzilishi, ishlashi, mexanizm va tizimlarning tuzilishi va ishlashi, vazifasi, nazariyasi va hisobi asoslari haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN2	mashina va mexanizmlarning konstruksiyalari va asosiy rostdash ko'rsatkichlarini, ulardan foydalanish sifatiga qo'yiladigan talablarni, ularning

- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Mualliflar:	Xasilbekov A. - SamDVMChBU "Mahsulotlarni ishlab chiqarish saqlash va qayta ishlash texnologiyasi" kafedrasida dotsenti, q.x.f.f.d. Xayitov T. - SamDVMChBU "Mahsulotlarni ishlab chiqarish saqlash va qayta ishlash texnologiyasi" kafedrasida kata o'qituvchisi
E-mail:	hxasilbekov@mail.ru
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti "Mahsulotlarni ishlab chiqarish saqlash va qayta ishlash texnologiyasi" kafedrasida
Taqrizchilar:	X.Q.Pardayev – Samarqand agroinnovatsiyalar va ilmiy tadqiqotlar instituti dotsenti (PhD). Sh.A.Mamasov – Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti agrobiotexnologiyalar va oziq-ovqat xavfsizligi instituti "Tuproqshunoslik va agrotexnologiyalar" kafedrasida dotsenti, t.f.n.

Mazkur Sillabus "Mahsulotlarni ishlab chiqarish saqlash va qayta ishlash texnologiyasi" kafedrasining 2025-yil 28.08.1 sonli yig'ilishi bayoni bilan ma'qullangan.

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashining 2025-yil 28.08.1 sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

Fakultet dekani

Kafedra mudiri

Tuzuvchilar

Sh.Qurbanov

B.Y.Nuriddinov

Sh.Ishniyazova

Xasilbekov

T.Xatitov

Talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yorita olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa meyyoriy-huquqiy hujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharhlay bilsa;

b) 4 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa meyyoriy hujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.

d) 3 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilmasa;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.

e) quyidagi hollarda talabaning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:

- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;

	tizimlarini namunali sinovdan o'tkazish usullari va jixozlarini, asosiy hisoblashlarni bajarishni va bunda zamonaviy hisoblash vositalaridan foydalanishni tuzimlarini bilishlari lozim;
TN3	Qishloq xo'jaligida yangi mashina turlarini mustaqil o'zlashtirish, uskunalarini avtomatik boshqara olish va foydalanish ko'rsatkichlarini baholash haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN4	Qishloq xo'jaligini texnikalarini ishga rostdashni bilishi kerak;
	Ko'nikmalar jihatidan:
TN5	Qishloq xo'jaligi texnikalari va qurilmalarining tuzilishi biladi va rostlay oladi;
TN6	Qishloq xo'jaligida yerga ishlov berish mashina agregatlarini tanlay oladi;
TN7	Qishloq xo'jaligi mashinalarini ekspluatatsiya qilish me'yoriga baho bera oladi;
TN8	Qishloq xo'jaligida agregatlar tarkibini tuzishni biladi.

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Qishloq xo'jaligida ishlatiladigan energitik vositalar. Traktor va avtomobillarning tasnifi va asosiy qismlari.
M2	Ichki yonuv dvigatellari tasnifi va asosiy qismlari.
M3	Traktor va avtomobillarni kuch uzatish qismi (transmissiya).
M4	Traktor va avtomobillarni yurish qismi, boshqarish mexanizmlari va ish jixozlari.
M5	Qishloq xo'jaligi texnikalarida qo'llaniladigan yoqilg'i-moylash materiallari.
M6	Tuproqqa ishlov berish texnologiyalari. Tuproqqa asosiy ishlov berish mashinalari.
M7	Tuproqqa yuza ishlov berish mashinalari.
M8	O'g'itlash mashinalari.
M9	Ekish va ko'chat o'tqazish mashinalari.
M10	O'simliklarga qarov o'tkazish mashinalari.
M11	O'simliklarni himoya qilish mashinalari.
M12	Melioratsiya mashinalari.
M13	G'alla o'rish, tozalash va saralash mashinalari.
M14	Paxta hosilini terib olishda qo'llaniladigan mashinalar.
M15	Em-xashak yig'ishtirish mashinalari.
M16	Mashina traktor parkidan foydalanishning asosiy ko'rsatkichlari.
M17	Mashina-traktor agregati tarkibini aniqlash (Agregat tuzish).
M18	Mashina-traktor agregatlarining ish unumini hisoblash.
M19	Qishloq xo'jaligi texnikalariga texnik servis ko'rsatish.
M20	Qishloq xo'jaligi texnikalarning saqlanishini tashkil etish va saqlash

	texnologiyalari.	
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar (A)		
A1	Traktor va avtomobillarning umumiy tuzilishi, turlari va ish jarayoni	
A2	Dvigatelni asosiy qismlarini o'rganish va tasniflash	
A3	Traktor dvigateli mexanizmlarini o'rganish	
A4	Traktor dvigateli tizimlarini o'rganish	
A5	Traktor va avtomobillarning elektr jihozlari	
A6	Traktor va avtomobillarda qo'llaniladigan yoqilg'i-moylash materiallari	
A7	Tuproqqa asosiy ishlov berish mashinasi. Pluglar.	
A8	Tuproqqa yuza ishlov beruvchi mashinalari.	
A9	Meneral va organik o'g't sepish mashinalari	
A10	Urug' ekish va kochat o'tqazish mashinalarining tuzilishi va ishlash jarayoni	
A11	Qator oralariga ishlov berish. Kultivatorlar.	
A12	O'simliklarni himoya qiluvchi mashina va apparatlarning ishiga tayyorlashni o'rganish.	
A13	MX-1,8 rusumli paxta terish mashinalarini ishlash texnologik ish jarayonlari.	
A14	G'alla kombaynlarining tuzilishi va ishlashi.	
A15	KEYS rusumidagi don kombaynining tuzilishi va ishlashini o'rganish.	
A16	KKU-2 kartoshka kovlash kombaynining tuzilishi va ishlashini o'rganish.	
A17	KSK-200 "Xersones" makkajo'xori o'rish kombayni ish jarayonini o'rganish.	
A18	KIR-1,5 o't o'rish mashinasi tuzilishi va ishlashini o'rganish.	
A19	Agregat tuzish.	
A20	Mashina-traktor agregatlarining ish unuminini hisoblash.	
A21	Mashina-traktor agregatlarining ekspluatatsiya ko'rsatgichlari.	
A22	Texnologik xarita tuzish.	
A23	MTAning burilish va qaytib olish usullari.	
A24	Mashinalariga texnik xizmat o'tkazish tartibi va texnologik operatsiyalari.	
A25	Mashinalariga texnik diagnostika o'tkazish va texnologik operatsiyalari.	

Mashg'ulotlar shakli: Mustaqil ta'lim (MT)		
MT1	Toshkent qishloq xo'jaligi texnikalari zavodida ishlab chiqarilayotgan traktorlarning texnik - iqtisodiy ko'rsatkichlari.	4
MT2	Xorijiy davlatlar firmalarida ishlab chiqarilayotgan o'rmon xo'jaligi traktorlarini texnik ko'rsatkichlarini o'rganish	4
MT3	Dvigatellarni yurgazib yuborish tizimi, tuzilishi va ishlashi o'rganish.	4
MT4	Xorijiy firma qishloq xo'jaligi texnikalarining afzalligi va kamchiligi.	4
MT5	Suyuq organik o'g'itlarni sepish mashinalari.	4
MT6	Marker uzunligini aniqlash.	4
MT7	O'simlik qator oralaridagi begona o'tlarni yuqotishda mexanikaviy va	4

	kimyoviy usullarni birgalikda qo'llash.	
MT8	Kombinatsiyalashgan agregatlar.	4
MT9	O'rim-yig'im mashinalari.	4
MT10	Ko'chat qator oralariga ishlov berish mashinalari.	4
MT11	Donni qayta ishlash mashinalari.	4
MT12	Ekskovatorlarning tuzilishi va ish jarayoni	4
MT13	Kimyoviy ishlov berish mashinalarini o'rganish.	4
MT14	Yong'inlarga qarshi kurashish mashina va vositalari	4
MT15	O'simlik va daraxtlarni himoya qilishda biologik usullar	4
MT16	G'alla kombaynlarining tuzilishi va ishlashi.	6
MT17	Meliorativ mashinalar.	6
MT18	Texnologik hisob xaritasi.	6
MT19	Mashina-traktor agregatini saqlash.	6
MT20	Qishloq xo'jaligida innovatsion texnologiyalar	6
Jami:		90

Asosiy adabiyotlar		
1.	Shoumarova M., Abdillaev T. Qishloq xo'jaligi mashinalari. Darslik. Toshkent, O'qituvchi. 2018. - 537 bet.	
2.	Igamberdiyev A.K., Aliqulov S. Qishloq xo'jalik mashinalarini ishlatish va ularga texnik xizmat ko'rsatish. T. "TIQXMMI". 2022. -223 bet.	
3.	Igamberdiyev A.K., Aliqulov S. Traktorlar va qishloq xo'jaligi mashinalaridan foydalanish, texnik servis. O'quv qullanma. T. 2020. 287 bet.	
4.	Гуляев И.П., Гаврильева Т.Ф. Сельскохозяйственные машины. Учебник. Санкт-Петербург. 2020. -140 стр.	
5.	Oliver W. Agricultural systems. New York. 2018. -222 page.	
Qo'shimcha adabiyotlar		
1.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. - 52 bet.	
2.	Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. - 36 bet.	
3.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. - 416 bet.	
4.	Donald F. Young Bruce R. Mansion Theodore H. Fluid Mechanics. 5 th Edition. 2023.	
Axborot manbaalari		
1.	www.gov.uz	
2.	www.lex.uz	
3.	http://www.amazon.ru	
4.	http://www.tehbooks.ru	